

РЕШЕНИЕ

№ 869

гр. София, 13.06.2022 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АПЕЛАТИВЕН СЪД - СОФИЯ, 4-ТИ ГРАЖДАНСКИ, в публично заседание на девети май през две хиляди двадесет и втора година в следния състав:

Председател: Нели Куцкова

Членове: Яна Вълдобрева
Мария Яначкова

при участието на секретаря Павлина Ив. Христова
като разгледа докладваното от Нели Куцкова Въззивно гражданско дело № 20211000502742 по описа за 2021 година

Производството е образувано по въззивната жалба на ответника „ЗАСТРАХОВАТЕЛНО АКЦИОНЕРНО ДРУЖЕСТВО АРМЕЕЦ“ АД, подадена срещу решението на Софийския градски съд, I Гражданско отделение, 9 състав, постановено на 09.07.2021 г. по гр. дело № 4166/2019 г.

В жалбата и допълнително представената писмена защита, изготвена от процесуалния представител на застрахователното дружество се твърди, че обжалваното решение на градския съд е незаконосъобразно, тъй като необосновано съдът е отхвърлил възражението на ответника за недобросъвестно поведение на ищеца и неполагане от него на дължимата грижа при сключване на процесните презастрахователни договори. Поддържа се, че е в тежест на ищеца да докаже, че е действал добросъвестно, което той не е сторил.

В жалбата се твърди, че съдът се е позовал на оспорено заключение и не е съобразил частичната некомпетентност на вещото лице. Подробно се обсъжда това заключение и се изразява несъгласие с изводите на експертите.

В писмената защита, представена пред въззивния съд се излагат съображения, че направеното възражение за прихващане е основателно. Посочва се, че относно насрещното вземане на ответника срещу ищеца е налице противоречива съдебна практика по въпроса дали отговорността на управителя/изпълнителния директор е

деликтна или договорна. Тезата на жалбоподателя е, че в резултат от сключване на процесните презастрахователни договори на ответника е нанесена вреда, която се изразява в заплащане на по-висок размер обезщетения, които застрахователят не би заплатил при добросъвестна преценка на застрахователния риск от изпълнителния директор, т.е. – при полагане на дължимата грижа от негова страна. Според жалбоподателя, вредата се изразява и в нереализиране на по-висока печалба от застрахователя в сравнение с установената за периода печалба, но в случая размерът на тази вреда е останал неустановен поради неотговаряне на всички въпроси, поставени към вещото лице.

В жалбата се твърди, че „несъмнено е налице умисъл /или груба небрежност/ в действията на ищеца по повод сключване на процесните договори, най-малко защото неговото допълнително възнаграждение се увеличава пропорционално на увеличаване на размера на събраните застрахователни премии“.

В подкрепа на възражението за недобросъвестно поведение на ищеца, в писмената защита на жалбоподателя се твърди на първо място, че по делото е доказано, че през времето, в което ищецът Р.Г. е бил изпълнителен директор на „Армеец“ АД, са били сключени презастрахователни договори със застрахователи, които оперират на непълно непознат и непредсказуем пазар – като територията на КНДР.

На второ място се посочва, че обекти на презастраховане са космически летателни апарати, а по делото не са представени доказателства преди това дружеството да е поемало рискове, свързани с космически летателни апарати, което означава, че ищецът със своите управленски решения е променил застрахователната политика на дружеството в ущърб на него и на неговите акционери.

На трето място се поддържа, че по делото е установено, че обичайно ЗАД „Армеец“ е сключвал договори за застраховка на самолети и хеликоптери, за които степента на риска не е идентична.

На четвърто място се излагат доводи, че въпреки че през изследваните години /с изключение на 2013 г./ активното презастраховане сумарно е на печалба, това по никакъв начин не опровергава тезата на жалбоподателя, че поведението на изпълнителния директор не отговаря на грижата на добрия търговец и не е в интерес на дружеството и на неговите акционери.

На пето място се твърди, че в резултат от сключване на процесните презастрахователни договори се е стигнало до изкуствено увеличаване на брутната застрахователна премия за съответния период, а оттам и до увеличаване на допълнителното възнаграждение на ищеца, от което може да се направи извод, че последният е действал преди всичко в собствен интерес, без да държи сметка за интересите на дружеството и неговите акционери – следователно е действал

недобросъвестно.

На последно място се заявява, че ищецът не е успял да обори възражението на ответника и не е доказал своето добросъвестно поведение при сключването на процесните презастрахователни договори.

В писмената защита се обсъжда и заключението на вещото лице счетоводител, допуснато по искане на жалбоподателя пред въззивната инстанция. Излагат се аргументи, че същото не следва да бъде възприемано в окончателния му вариант. В защитата се съдържат формули за изчисляване на процесното допълнително възнаграждение, претендирано от ищеца и варианти за изчисляването му.

Иска се отмяна на първоинстанционното решение и отхвърляне на исковата претенция изцяло като неоснователна, а при условията на евентуалност – като погасена чрез прихващане.

Претендира се и присъждане на разноски за двете съдебни инстанции.

Въззиваемият ищец Р. Р. Г. чрез своите процесуални представители оспорва жалбата. Както в подадения срещу нея отговор, така и в писмените бележки, представени пред настоящата инстанция, излага следните съображения: За да се ангажира отговорността на ищеца по чл.240, ал.2 от ТЗ, е необходимо да са налице кумулативно елементите: противоправно поведение, вреда за дружеството и причинна връзка между тях, каквито жалбоподателят не е доказал. Цитира се заключението на комплексната експертиза, приета от първоинстанционния съд, съгласно която за процесния период застрахователното дружество е на печалба в размер на 9 988 000 лева, поради което се оценяват като голословни твърденията за нанесена щета на дружеството. Посочва се, че не може да се прави извод за недобросъвестност само от няколко договора, дори и в конкретен договор премията да е по-малка по размер от изплатеното обезщетение, както и че възнаграждението на изпълнителния директор е свързано с ефективността на управлението му, преценена с оглед на финансовия резултат на „Армеец“ АД за съответната година, а не само с оглед резултата от няколко застрахователни и/или презастрахователни договори. В този смисъл се излагат доводи, че размерът на допълнителното възнаграждение на ищеца е в зависимост от годишния финансов резултат, а не от резултата по определени видове застраховки. Цитира се становището на експертите, че представените по делото презастрахователни договори не се отличават по степен на риска от обичайните застраховки, извършвани от дружеството, както и че активното презастраховане през процесния период е довело не до загуба, а до печалба на застрахователя.

Конкретно се цитират изплатените от „Армеец“ АД застрахователни обезщетения, които не са свързани с така наречения „космически риск“, както и обстоятелството, че за 2013 и 2014 г. ищецът Г. е бил освободен от отговорност от

Общото събрание на акционерите, поради което дружеството не може да претендира за вреди.

Относно размера на допълнителното възнаграждение, което се претендира по настоящото дело, в писмените бележки се съдържат обяснения, как следва да се тълкуват клаузите в договора за управление и допълнителните споразумения към него. Поддържа се, че всъщност вземането на ищеца надвишава по размер присъденото от СГС. Но поради неподаване на въззивна жалба от негова страна, се иска потвърждаване на обжалваното от ответника решение.

Заявява се претенция за присъждане на разноски за настоящата инстанция.

Софийският апелативен съд, след като обсъди събраните пред двете съдебни инстанции доказателства и като взе предвид доводите и възраженията на страните, намира следното:

Производството е образувано по обективно съединените осъдителни иски на Р. Р. Г., предявени срещу ответника ЗАД „Армеец“ АД – за заплащане на договорено с договор за управление допълнително възнаграждение за 2015 г., както и за заплащане на лихва за забава върху това обезщетение.

В исковата молба се твърди, че за периода от 01.01.2015 г. до 31.10.2015 г. /когато ищецът е напуснал ответното дружество/, са му изплатени общо 836 741,16 лева от дължимото допълнително възнаграждение – за първите три тримесечия. Посочва се, че на 05.08.2016 г. е проведено общо събрание на акционерите и е бил одобрен годишният финансов отчет на дружеството за 2015 г., но в предвидения 10-дневен срок на ищеца не е изплатена разликата до дължимото възнаграждение за съответния период. Поради това и на осн. чл.79 от ЗЗД е предявена претенция за 270 000 лева за допълнително възнаграждение, а на осн. чл.86 от ЗЗД – за 10 000 лева лихва за забава за периода от 16.08.2015 г. до датата на исковата молба, както и лихва, начислявана от датата на предявяване на иска до окончателното изплащане на сумата.

В съдебно заседание на 10.06.2021 г. е допуснато увеличение на исковите – съответно на 333 930,55 лева за главницата и на 120 444,88 лева за лихвата. В същото съдебно заседание процесуалният представител на „Армеец“ АД е направил възражение за изтекла погасителна давност по отношение на лихвите. Градският съд не е обсъдил това възражение. Същото обаче е неоснователно, тъй като исковите не са предявени като частични и с оглед указанията в ТР №3/2016 г. на ОСГТК на ВКС, постановено на 07.03.2019 г. по тълкувателно дело № 3/2016 г.

В отговора на исковата молба ответникът „Армеец“ АД е оспорил исковите с довода, че от страна на ищеца е налице неизпълнение на задълженията му по чл.2 от

договора за управление, а именно – че същият не е осъществявал правомощията си в съответствие с дължимата грижа, не ги е осъществявал в интерес на дружеството и неговите акционери. При условията на евентуалност, ако съдът приеме, че искът е неоснователен, е заявено възражение за прихващане със сумата 937 156 лева.

Тезата на застрахователното дружество е, че ответникът има насрещно вземане срещу ищеца в посочения размер, което представлява дължимо обезщетение за вреди, които Р.Г. е причинил на дружеството. Според ответника, тези вреди произтичат от сключването на 23 презастрахователни договора в периода, в който ищецът е бил изпълнителен директор, по които отговорността на „Армеец“ АД не е изтекла, а сумата 937 156 лева представлява сбор от изплатените от дружеството обезщетения по тези договори. Посочва се, че 23-те договора са сключени при неоправдано висок процент на застрахователен риск и представляват застраховане в напълно непознати за дружеството области като космическите изследвания или са сключени с партньори от държави като ДНРК /Северна Корея/, в които ЗАД „Армеец“ няма, а и обективно не би могло да има каквото и да било присъствие на пазара. Твърди се, че сключването на договори при висока степен на застрахователен риск не е в интерес на дружеството и не отговаря на дължимата грижа на добър търговец.

Пред настоящата инстанция – в изпълнение на указанията на въззивния съд, в уточняваща молба, подадена на 26.10.2021 г., пълномощникът на жалбоподателя е заявил, че защитната му теза е в две направления:

На първо място, че застрахователното дружество изобщо не дължи изплащане на така нареченото допълнително възнаграждение, тъй като неговото изплащане е обусловено от изпълнение на условията по чл.2 и чл.12, ал.2 от договора, сключен на 17.11.2006 г., поради което дружеството не следва да доказва, че неизпълнението му е причинило вреди, а просто се позовава, че неизпълнението на довереника му дава право да откаже плащане на възнаграждение. Следователно, по първата си защитна линия жалбоподателят заявява чрез възражение претенцията си, че не дължи плащане поради неизпълнение на довереника по сключен договор за управление на търговско дружество, т.е. чрез възражение за неизпълнен договор.

Втората защитна линия е обоснована с хипотезата на чл.240, ал.2 от ТЗ във връзка с чл.237, ал.2 от ТЗ – за ангажиране на отговорността на изпълнителния член на управителен съвет, в случай, че не изпълнява функциите си с грижата на добър търговец и в интерес на дружеството и неговите акционери. Изрично се заявява, че жалбоподателят никога не е твърдял, че неговото вземане е породено от умишлени непозволенни действия на ищеца в качеството му на изпълнителен директор, т.е. не е определял формата на вината. Изразено е мнение, че „едва след като се установи причиняването на вреда и причинно-следствената връзка с поведението на ищеца, тогава съдът би могъл да се произнесе каква е формата на вината“.

По делото са представени следните доказателства:

Към исковата молба е приложен **договор, сключен на 17.11.2006 г.** между ЗПАД „Армеец“ и ищеца Р.Г.. По силата на този договор – чл.1, дружеството възлага, а Г. приема да управлява и представлява ЗАД „Армеец“ в качеството му на изпълнителен директор. В чл.2 от договора е възпроизведено съдържанието на нормата на чл.237, ал.2 от ТЗ и е записано, че „Изпълнителният директор се задължава да осъществява правомощията по чл.1 с грижата на добър търговец, в интерес на дружеството и неговите акционери.“

В чл.12 е договорено дължимото възнаграждение на изпълнителния директор както следва: основно възнаграждение, определено с договора, но не по-малко от средното брутно месечно възнаграждение в дружеството, умножено с коефициент 2,5; текущо допълнително възнаграждение в зависимост от определени от страните икономически показатели; бонус за постигнати резултати в зависимост от годишната печалба на дружеството.

В чл.20 са посочени основанията, при които дружеството има право да прекрати договора за управление по своя инициатива, между които са: системна небрежност или съществено нарушение на клауза от договора; действие или бездействие на изпълнителния директор с цел „умишлено увреждане“ или с което се засяга доброто име на дружеството.

В чл.21, ал.2 е записано, че при виновно поведение, от което са произлезли вреди, изпълнителният директор отговоря пред дружеството съгласно Търговския закон, до размера на причинените вреди.

Приложено е и **допълнително споразумение към договор от 17.11.2006 г.**, сключено на същата дата. В §2 от това споразумение е предвидено, че дружеството се съгласява да изплаща на изпълнителния директор допълнително сума в размер на 1% от brutния годишен премиен приход, като допълнителните възнаграждения се изчисляват и изплащат на два месеца, заедно с месечното възнаграждение за месеца, следващ двумесечието.

С допълнително споразумение № 3 към договор от 17.11.2006 г., сключено на 13.04.2011 г., е отменен §2 от първото споразумение и договорено следното:

Дружеството се съгласява да изплаща на изпълнителния директор допълнително брутна сума в размер на 1% върху brutната застрахователна премия за отчетния период, намалена със следните суми:

а/ разликата между отстъпена премия на презастрахователи, получени комисиони и възстановени обезщетения от презастрахователи и

б/ приходи от застраховки на свързани лица, съгласно заверения финансов отчет

на дружеството.

Също така е договорено, че това допълнително възнаграждение ще се изплаща на части както следва:

а/ в срок до 10 дни след изтичане на месеца, следващ отчетното тримесечие ще се изплащат 70% от възнаграждението за съответното тримесечие, като от приходите от застраховки на свързани лица се приспада провизорен размер от 6 % и

б/ в срок до 10 дни след датата на Общото събрание, на което е приет завереният финансов отчет на дружеството ще се изплаща разликата до дължимото допълнително възнаграждение за годината.

По делото е представен **Протокол № 1 от Общото събрание на акционерите на „Армеец“ АД, проведено на 05.08.2015 г. – л. 595-608.**

/Прави впечатление, че в заглавната част на протокола е записано, че общото събрание е проведено на 19.06.2015 г., а в първото изречение от текста – че редовното общо събрание се провежда на 05.08.2015 г. и на него ще се обсъждат доклади и отчети за 2015 г. Освен това, по делото е представен още един Протокол № 1 от Общото събрание на акционерите на „Армеец“ АД, проведено на 19.06.2015 г. – л. 641-645. На тази дата обаче са обсъждани резултатите на дружеството за 2014 г. Понеже по делото няма спор, че на л. 595-608 се намира протоколът от ОС на акционерите, проведено на 05.08.2015 г. – въпреки очевидната грешка в заглавието, съдът обсъжда именно протокол от 05.08.2015 г./

На събранието, проведено на 05.08.2015 г., са взети следните решения: Приет е индивидуалният доклад на УС за дейността на дружеството през 2015 г.; приет е годишният консолидиран доклад на УС за дейността на дружеството през 2015 г.; приет е годишният отчет на УС за изпълнението през 2015 г. на програмата за дейността на дружеството; приети са отчетът за дейността на одитния комитет и докладът на регистрираните одитори.

По т.10 от дневния ред е взето решение, с печалбата на дружеството за 2015 г., която остава след заплащане на дължимите данъци, възлизаща на 9 989 481,80 лева, да бъде покрит отрицателният финансов резултат /загуба/ за 2014 г.

По т.11. е взето решение за освобождаване от отговорност на членовете на Надзорния съвет. Но не е взето решение за освобождаване членовете на Управителния съвет – поради извършваща се в ЗАД „Армеец“ ревизия. Отбелязано е, че решение по този въпрос ще бъде взето на друго общо събрание след приключване на ревизията.

По делото не са представени доказателства, какви са резултатите от ревизията, нито пък какво решение е взето по отношение на отговорността на УС.

П о силата на решения на Управителния съвет и Надзорния съвет на „Армеец“ АД, взети на 05.11.2015 г., Р.Г. е бил освободен от заеманите длъжности –

председател на УС, изпълнителен директор и представляващ дружеството. В протокола е отразено, че за освобождаването е постъпило заявление от Р.Г..

В производството пред Софийския градски съд е допусната **комплексна съдебно-икономическа и счетоводна експертиза**, изготвена от вещите лица С. И. и Д. Г.. На поставените от страните въпроси вещите лица са отговорили следното относно елементите, формиращи договореното допълнително възнаграждение на изпълнителния директор:

Събраната брутна застрахователна премия от ЗАД „Армеец“ за периода 01.01.2015 - 31.10.2015 г. е в размер на 169 904 840 лева. Видно от таблицата /л.1908/, най-големият размер на премиите е по застраховки, свързани с автомобилното застраховане. Сумата на отстъпените премии на презастрахователи за същия период възлиза на 41 494 513,31 лева. Приходите от комисиони възлизат на 1 342 795,73 лева.

За същия период са изплатени застрахователни обезщетения в размер 97 299 884 лева, от които от презастрахователи са получени 3 965 530,91 лева.

Приходите от застраховки от свързани лица възлизат на 6 034 827,97 лева.

С оглед договорения в Споразумение № 3 начин на изчисляване на допълнително възнаграждение, базата, на която следва да се изчислява същото, е 117 067 171,88 лева, от които 1% е 1 170 671,72 лева. Разликата между доброволно платените от ответното дружество 836 741,16 лева и договореното допълнително възнаграждение възлиза на 333 930,55 лева, а лихвата за исковия период е 120 444,88 лева.

Вещите лица, позовавайки се на годишния консолидиран отчет за дейността на дружеството за 2015 г., са посочили, че печалбата за тази година е 9 988 000 лева. Резултатът от активното презастраховане е положителен – 455 706 лева, както е положителен и резултатът от пасивното презастраховане 7 436 736 лева. При сравнение с резултатите от предходната година е видно, че за 2014 г. brutният премиен приход е 226 745 000 лева, а за процесната 2015 г. – 245 068 000 лева. По конкретно посочена от ответника щета № 100-16-4808-000005 са платени по пропорционален квотен презастрахователен договор две обезщетения /141 142,45 + 4 745,95/ евро, а по букетен презастрахователен договор дружеството следва да получи 126 604,78 евро, при което действителната щета за „Армеец“ АД по този презастрахователен договор възлиза на 9 791,72 евро.

Вещите лица са направили и анализ на обектите на презастрахователните договори, които включват авиационни апарати и отговорността, свързана с използването им, имущество – щети на имущество, пожар и природни бедствия и

рискове, свързани със строително-монтажни работи. По сертификатите за презастраховането са събрани премии в размер на 1 429 747,90 лева.

В сравнителна таблица /л.1918/ е представено сравнение за 5 години /за периода 2010-2015 г./ и от тази таблица е видно, че само през 2013 г. икономическият резултат от активното презастраховане е отрицателен и е в размер /-201 904/ лева. За 2014 г. резултатът е положителен – /+959 156/ лева, както е положителен и резултатът за 2015 г. – /+455 706/ лева.

На въпроса, поставен от ответника, дали степента на застрахователния риск по презастрахователните договори се отличава от обичайната степен на риска, която ответникът е склонен да поема – с оглед субектите и обектите на застраховане, както и специфичните условия на пазарите, на които оперират застрахованите лица по тези договори, вещите лица са отговорили: „Степента на риск, която е поемало дружеството, видно от официалните данни, не се отличава от обичайната степен на риска, която е поемана от дружеството през предходните години“.

Конкретно за трите презастрахователни договора, свързани с космически ракети и имущество в ДНРК /Северна Корея/, „Армеец“ АД е заплатил обезщетения след прекратяване на договора за управление с ищеца както следва:

На 12.01.2017 г. са заплатени 141 142,45 евро по настъпила на 18.08.2016 г. щета, свързана с пожар, по която е застраховано имущество и продукция, находящи се в ДНРК /Северна Корея/, застраховател по което е чуждестранното дружество „ГЛИНСО иншурънс брокерс“.

На 16.11.2017 г. са заплатени 24 387,88 щатски долара по щета, свързана с ракета носител „Ариане-5“, по която основен застраховател е дружеството „Ингосстрах“ /Русия/;

На 23.10.2018 г. са заплатени 57 904,72 щатски долара по настъпила щета, също свързана с извършено пускане на ракета носител „Ариане-5“, по която основен застраховател е дружеството „Ингосстрах“ /Русия/.

Горните плащания са извършени по договори, които са сключени през 2015 г. – по време, през което ищецът е бил изпълнителен директор на застрахователното дружество.

Вещите лица са се позовали на годишния актюерски доклад за 2015 г., представен по делото /л. 646-662/, съгласно който от всичките 583 000 застрахователни договора, сключени през 2015 г. от „Армеец“ АД, най-голям е относителният дял на застраховката „Гражданска отговорност на МПС“ – 51,3%, следвано от застраховка „Каско“ – 17,3 %. Видно и от самия актюерски доклад, по застраховка „Каско на летателни апарати“ за 2015 г. се забелязва намаление на прихода с 22% или 573 000 лева, което се дължи основно на намаление на премийния приход по активно

презастраховане, както и на намаление на броя на застрахованите самолети на „България еър“.

Комплексната експертиза е оспорена от процесуалния представител на ответника „Армеец“ АД с доводи за некомпетентност на вещите лица.

Пред въззивната инстанция е уважено искането на жалбоподателя за допускане на повторна комплексна експертиза. По преценка на съда са допуснати две отделни експертизи: една счетоводна – относно изчисляване на претендираното допълнително възнаграждение и една от специалист по застраховане и оценка на застрахователен риск, назначен по предложение на ректора на УНСС, от когото съдът е поискал съдействие за посочване на експерт в конкретната област.

Въззивният съд е оставил без уважение искането на жалбоподателя за допускане на свидетели, които да установяват традициите в застрахователната политика на „Армеец“ АД по същите съображения, по които и СГС е постановил отказ за събиране на гласни доказателства – че твърдените обстоятелства не подлежат на установяване по този процесуален ред.

Вещото лице счетоводител А.Л. е изчислила процесното допълнително възнаграждение в три варианта. В първия вариант, представен в съда на 28.02.2022 г., вещото лице е изчислило, че съобразно договорения в Споразумение № 3 начин на формиране на възнаграждението за 2015 г., същото възлиза на 1 141 138,62 лева /за разлика от комплексната експертиза, съгласно която допълнителното възнаграждение е 1 170 671,72 лева/. След приспадане на доброволно заплатената част, остатъкът като брутна сума възлиза на 211 426,32 лева, а при намаление с ДОД – 190 283,69 лева.

Във втория вариант на заключението, депозиран на 26.04.2022 г., брутна сума за доплащане според вещото лице възлиза на 485 669,23 лева. В третия вариант, представен на 29.04.2022 г., брутна сума за доплащане на допълнителното възнаграждение е изчислена на 353 428,28 лева. В съдебно заседание вещото лице е заявило, че поддържа третия вариант. Обяснило е, че първият вариант е изготвен на базата на формула, представена ѝ от „Армеец“ АД. Във втория вариант е допуснала грешка, изразяваща се в приспадане не на брутните суми, които са били заплатени на ищеца, а на нетните. Заявила е, че данните за сумите, формиращи възнаграждението, е взела от одитния доклад и отчета към 30.10.2015 г. Въззивният съд е приел с определение в съдебно заседание третия вариант на съдебно-счетоводната експертиза, съгласно което дължимото допълнително възнаграждение възлиза на 353 428,28 лева. Същото надвишава размера, присъден от първоинстанционния съд.

Едва в писмената защита на жалбоподателя, представена след приключване на

устните състезания пред настоящия съд, се предлагат аритметически формули, които според жалбоподателя следва да се прилагат при изчисляване на възнаграждението и които не са обсъждани в присъствие на страните и вещите лица – нито в първата, нито във въззивната инстанция. Поради това съдът не счита за допустимо да ги обсъжда в решението си.

В заключението на вещото лице доц. д-р И.М. са изложени подробни теоретични разяснения, отнасящи се до дейността по презастраховане, извършвана от застрахователните дружества. Обяснено е, че рискът е потенциално явление с вероятностен характер, чието осъществяване е предпоставка за потребяването на застрахователните продукти. По правило рискът, който се включва в застрахователната отговорност, трябва да отговаря на определени критерии за застраховаемост, които се преценяват на етапа подбор /селекция/ на риска, преди неговото включване в застрахователната съвкупност. Застраховаеми са рисковете, чието настъпване е несигурно във времето и пространството, представляват опасност и създават стимул за застраховане. Не подлежи на застраховане т.н. „катастрофичен риск“ – т.е. риск, който причинява масови щети по едно и също време и място на множество обекти и субекти.

В теорията на застраховането и в практиката на риск-мениджмънта размерът на риска се оценява в стойностен аспект чрез стойността на загубата. Само недалновидните управленски решения при осъществяването на застрахователната дейност могат да доведат застрахователя до изпадане в несъстоятелност, респективно в неплатежоспособност или изпадане в състояние на застрахователно-технически риск. В заключението е посочено, че качествената оценка на риска се извършва от екипи от експерти. Системите от експертни оценки, прилагани в застраховането, представляват комплекс от експертни знания, методология на работа и специализиран алгоритъм, заложен в компютърна програма.

Поради случайния характер на рисковете, които се включват в отговорността на застрахователя, е напълно възможно по някои застраховки да се констатира положителен или отрицателен финансов резултат от развитието на риска за отчетния период по даден вид застраховане. Поради факта, че се постига добро изравняване риска по същество в застрахователното дружество, защото застрахователят работи по много видове застраховки, то отрицателният резултат от една застраховка се компенсира с положителния от другите застрахователни видове. По пътя на презастраховането и съзастраховането се постига изравняване на риска извън застрахователната съвкупност.

Според доц. М., по отношение на дейността на ЗПАД „Армеец“ и неговата застрахователна и презастрахователна политика може да се констатира, че дружеството се развива успешно в периода 2013-2016 г. и не са налице индикации за изпадане в

състояние на застрахователно-технически риск.

Конкретно за така нареченото „космическо застраховане“ вещото лице е посочило, че то започва да се развива в началото на 1965 г., когато е сключена първата застраховка в Lloyd's of London за покриване на физически щети при изстрелване на сателит. За периода 1981-1997 г. са сключени 265 „космически застраховки“, а настъпилите застрахователни случаи са 30.

В заключението е посочено, че в съвременните условия застрахователите и презастрахователите разполагат както със собствена, така и с чуждестранна рискова статистика. При организацията на космическото застраховане стремежът е насочен към разширяване на международната организация и съгласуване.

В конкретния случай – при разглеждането на 23-те презастрахователни договора, поетите рискове в застрахователната и презастрахователната отговорност попадат в стандартните видове застраховаеми рискове. Спецификата в тази дейност и големите отговорности, които поема прекият застраховател, налага изравняването на риска извън застрахователната съвкупност по линия на вертикалното разпределяне на риска между няколко застрахователи.

Вещото лице е изразило мнение, че за съжаление България изостава в областта на космическото застраховане. Липсата на опит и традиции на българските застрахователи в тази област се доказва и от официалната статистика. Поради това всички възможности за участие на български застрахователни и презастрахователни дружества в партньорство с водещи презастрахователни и съзастрахователни компании следва да се адмирира и поощрява.

В заключението е посочено, че още от 2010 г. „Армеец“ извършва застраховки, свързани с летателни апарати, а застраховането на спътници е основен специализиран вид застраховане от застрахователния клон авиационно /космическо/ застраховане. В случая с 23-те презастрахователни договора на ЗАД „Армеец“, в поетата отговорност попадат чисти рискове, които са свързани с основната му дейност и в качеството му на застраховател и презастраховател, за което има издаден пълен лиценз за презастраховане по всички видове застраховки и рискове. Доц. М. е посочила, че в случая относно тези 23 договора може категорично да се установи, че презастрахователният портфейл е стабилен и дружеството не е имало неблагоприятни резултати през периода 2013-2016 г., поради което не се е налагало то да преразглежда застрахователната си политика до 2015 г. включително.

Относно заплатените обезщетения по процесните презастрахователни договори в заключението е посочено следното:

Най-голямата изплатена щета от близо 142 000 евро е настъпила на 18.08.2016 г., като веднъж тази застраховка е била сключвана през 2014 г., когато е изтекла без щети по нея. Причина за настъпилия застрахователен случай, съответно за щетата е

чистият риск „пожар“ на производствено предприятие в Северна Корея.

Другите две изплатени щети в размер на 58 000 и 24 000 щатски долара са настъпили през 2016 и 2018 г. по презастрахователни договори за застраховка на ракети-носители и космически апарати/спътници. Такива договори „Армеец“ АД сключва от 2012 г., те са свързани с ракетата-носител „Ариане-5“ на Европейската космическа агенция. Премията, свързана с изстрелването на тази ракета-носител, през 2016 г. е достигнала „исторически минимум“ от 2% от застрахователната сума – поради най-малък риск от застрахователно събитие, съответно щета. Според доц. М., в ЗАД „Армеец“ е осъществяван правилен подбор и адекватно управление на риска при застраховането на космически апарати в стремежа за поемане на най-малък риск.

Частта от 23-те презастрахователни слипа, които се отнасят до застраховката на космически рискове, са само ретроцесионни презастрахователни договори, което означава, че по-големи презастрахователни компании, които имат по-голям опит по контрол, управление и оценка на риска, предават по тяхна преценка част от презастрахователния риск към по-малки презастрахователи, какъвто е и „Армеец“ АД. Ретроцесията води до допълнително фрагментиране на рисковете, като преразпределя отговорността между повече презастрахователи на международните застрахователни пазари, което води до глобално преразпределение на рисковете.

В заключението на вещото лице М. се съдържат две графики, изготвени на базата на статистически данни за развитието на международния пазар на космическото застраховане. От тях се установява, че в периода 2008-2018 г. получените премии от този вид застраховане надвишават изплатените загуби – с изключение на годините 2007, 2013 и 2018 г., когато изплатените щети са по-големи от получените премии. Съответно и „Армеец“ през 2013 г. реализира загуба от презастраховането на този риск. Изводът на вещото лице е, че ЗАД „Армеец“ е действало умерено, движело се е съобразно пазарните тенденции и е адаптирало своята дейност според динамиката в развитието на риска в сектора международен план.

Крайният извод на доц. М. е, че степента на риска, свързан с презастрахователната дейност на застрахователя „Армеец“ АД по 23-те презастрахователни договори, сключени през периода 2013-2016 г., не се отличава от обичайната степен на поетия риск и отговорност по активно презастраховане, която не само ЗАД „Армеец“, но и водещи презастрахователни компании от цял свят обикновено поемат в дейността си.

С оглед на обсъдените по-горе доказателства, по оплакванията на жалбоподателя ЗАД „Армеец“ и при съобразяване на уточненията, направени в молбата от 26.10.2021 г., въззивният съд намира следното:

По първата защитна теза, а именно, че ответникът не дължи заплащане на претендираното допълнително възнаграждение поради неизпълнение от страна на ищеца на задълженията му по чл.2 и чл.12 от договора за управление и то конкретно относно сключването на цитираните презастрахователни договори: Както беше посочено по-горе, в чл.2 от договора, сключен на 17.11.2006 г., е възпроизведена нормата на чл.237, ал.2 от ТЗ, която вменява в задължение на изпълнителния директор да осъществява правомощията си с грижата на добър търговец, в интерес на дружеството и неговите акционери. Неизпълнение на тези задължения не е доказано. Както е посочено и в заключението на доц. М., степента на риска, поета от дружеството по 23-те презастрахователни договори, сключени през периода 2013-2016 г., не се отличава от обичайната степен на поетия риск и отговорност по активно презастраховане – включително при сравнение и с дейността на водещи презастрахователни компании от цял свят. Съдът, изхождайки от спецификата на застрахователната дейност, намира, че същата не може да бъде сравнявана с дейността на други видове търговски дружества, при които поемането на риск не е част от предмета им на дейност.

Обстоятелството, че „Армеец“ АД е било включено като презастраховател в застраховката на космически летателни апарати, не е довело до съществени загуби за дружеството, а доколкото загуби са настъпили, те са били компенсирани с печалбата от други застраховки и не са се отразили върху платежоспособността на дружеството. Нещо повече, според доц. М., участието на българско застрахователно дружество в партньорство с водещи застрахователни компании следва да се адмира и поощрява. В този смисъл неоснователно е твърдението, че ищецът не е изпълнявал задълженията си с грижата на добрия търговец, тъй като е променил застрахователната политика на дружеството в ущърб на него и неговите акционери.

Не може да се приеме за основателно и твърдението, че в резултат от сключване на процесните презастрахователни договори се е стигнало до изкуствено увеличаване на брутната застрахователна премия за съответния период, а оттам и до увеличаване на допълнителното възнаграждение на ищеца. В цитирания актюерски доклад за 2015 г. е отбелязано, че по застраховка „Каско на летателни апарати“ за 2015 г. се забелязва намаление на прихода с 22% или 573 000 лева, което се дължи основно на намаление на премиения приход по активно презастраховане – следователно, завишаване на застрахователната премия въобще не е налице.

Не без значение е и обстоятелството, че ищецът е бил освободен от управленската си длъжност по негово заявление, а не по реда на чл.20 от договора за управление, който дава възможност на дружеството, по негова инициатива да прекрати договора за управление при съществени нарушения на клауза от същия. Следователно, не може да се приеме за установено, че от страна на ищеца е налице неизпълнение на

договорните му задължения.

По втората защитна теза, изразяваща се в своевременно направено възражение за прихващане:

Това възражение се основава на разпоредбата на чл.240, ал.2 от ТЗ – отговорност за вреди, виновно причинени на дружеството от членове на управителния му съвет. Според жалбоподателя ответник, вредата се изразява в заплатените от застрахователното дружество обезщетения по сключените от ищеца 23 презастрахователни договори.

Осъдителният иск по чл.240, ал.2 от ТЗ е допустим. За разлика от дружествата с ограничена отговорност, за акционерните дружества не е налице изискване, представляващо абсолютна процесуална предпоставка за допустимостта на иска, за предявяването му да е взето изрично решение на общото събрание. Поради това и с възражение за прихващане може да се претендира обезщетение за нанесени на дружеството вреди. Съгласно трайната съдебна практика, отговорността на управителя за вреди, причинени на търговското дружество от неговото управление, е специална имуществена отговорност, която произтича едновременно от договорното му правоотношение с дружеството /мандат/ и по силата на закона – като негов органен представител, натоварен с функциите да организира и управлява добре дейността и имуществото търговеца. Тя е неограничена и резултатна – възниква и подлежи на ангажиране за обезщетяване в пълния им размер на вредите, които дружеството реално е претърпяло вследствие лошото управление.

За да се ангажира отговорността по чл.240, ал.2 от ТЗ, е необходимо да е налице противоправно поведение на член /членове/ на управителния орган, вреда за дружеството и причинна връзка между виновното поведение и настъпилата вреда. Противоправното поведение може да се изразява в нарушение на конкретни задължения, които възникват от сключения договор за възлагане на управление, от устава на дружеството или от закона, както и в нарушаване на общото задължение по чл.237, ал.2 от ТЗ за изпълнение на функциите на член на съвета с грижата на добър търговец в интерес на дружеството и на всички акционери.

Както беше посочено по-горе, нарушение на чл.237, ал.2 от ТЗ не е установено, тъй като процесните презастрахователни договори не са сключени при степен на риска, надвишаваща стандартната. Не може да се приеме за доказано също, че ищецът е причинил виновно вреда на „Армеец“ АД, която вреда представлява не друго, а заплатени от застраховател обезщетения по валидно сключени презастрахователни договори с преценен умерен застрахователен риск. Освен това, с оглед специфичния предмет на дейност на застрахователите, след като отрицателният резултат за част от договорите е компенсиран с положителния от другите видове застраховки, то като

краен резултат вреда на застрахователното дружество не е причинена.

С оглед на изложеното по-горе, въззивният съд намира, че оплакванията на ответното застрахователно дружество са неоснователни, поради което обжалваното решение на първоинстанционния съд следва да бъде потвърдено.

С оглед неоснователността на въззивната жалба на ЗАД „Армеец“, дружеството следва да заплати на ответника по жалбата Р.Г. разноски за въззивната инстанция, изразяващи се в заплатено адвокатско възнаграждение в размер на 11 000 лева. Възражение за прекомерност на възнаграждението по реда на чл.78, ал.5 от ГПК не е направено от пълномощника на жалбоподателя.

Воден от горното, Софийският апелативен съд

РЕШИ:

ПОТВЪРЖДАВА решение № 264599/09.07.2021 г. на Софийския градски съд, I Гражданско отделение, 9-ти състав, постановено по гражданско дело № 4166/2019 г.

ОСЪЖДА „ЗАСТРАХОВАТЕЛНО АКЦИОНЕРНО ДРУЖЕСТВО АРМЕЕЦ“ АД с ЕИК 121076907, със седалище и адрес на управление гр. София, ул. „Стефан Караджа“ № 2 да заплати на Р. Р. Г. с ЕГН ***** от гр. ***, кв. „****“, ул. „****“ № ** разноски за производството пред Софийския апелативен съд в размер на **11 000** /единадесет хиляди/ лева.

Решението подлежи на обжалване с касационна жалба пред Върховния касационен съд на Република България в едномесечен срок от връчването му, при спазване на изискванията на чл.280 и чл.284 от ГПК.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____